

Zřícenina Nový hrad u Hanušovic

Kraj: Olomoucký

Okres: Šumperk

GPS souřadnice: 50.040354N, 16.919747E

Adresa URL: www.novyhrad.cz

Nový hrad u Hanušovic (též Furchtenberg) je rozsáhlá mimořádně rozlehlého hradu na zalesněném hřebenu u Hanušovic, 180 m nad údolím Moravy. Od roku 1964 je chráněn jako kulturní památka ČR. Etapovost vývoje hradu

Hrad vznikl přibližně v první třetině 14. století jako malý hrádek, nazývaný snad Forchtenberg či Fürchtenberk. Hrádek byl vybudován pravděpodobně pro podporu uchvatitelské politiky pánů z Lipé, pronikajících po roku 1323 na Bludov, Šumperk a Kolštejn. Z té doby nesporně pochází jádro celého objektu, a to mohutná okrouhlá věž – hláska, dále pak hradní jádro s oběžnou zlomovou hradbou. Rozsahem patřil tento hrádek ke hradům strážního charakteru, bez vlastního majetku a zboží. Snad i proto přechází hrad v dlouhé desítky let k mlčení bez jediného písemného záznamu či dochované historické zprávy. První zmínka s přesným datováním pochází z konce 14. století, kdy přechází společné panství hrádku a tehdy již komplexně velkého hradu Bludov z držení pánů z Lipé pod zeměpanskou správou. Před rokem 1397 bylo od bludovského panství (podle Bernaua) odděleno území Kopřivné, Lužné a Osikova, patřící později Novému hradu a ležící v jeho zázemí.

Druhou etapu růstu hradu můžeme položit do začátku 80. let 14. století, před dobu propuknutí mocenských rozporů a občanských válek markrabat Jošta a Prokopa. Právě zde se jasně mění rozsah a forma, jakož i zvýšený strategicko-politický význam Nového hradu. V dolní části původního hrádku byl vybudován definitivní zděný palác a šest hranatých strážních věží, jež byly spojeny obtočením dvojitého okruhu hradeb. Předšunuty před tento útvar byly pak další dvě věže, a to do rozhledově důležitých míst hradního předpolí, jež bylo k hradu připojeno palisádami.

Politický význam hradu právě v této době můžeme spatřovat ve věnování hradu králem Václavem IV. roku 1417 Mikulášovi z Lobkovic. Politicko-strategický význam je nejvíce patrný zejména ve znovuzískání hradu králem Zikmundem, a to již před rokem 1420. Fakt, že Zikmund držel hrad i přes své finanční potíže delší dobu, je pouze dokladem osobního zájmu a důležitosti udržet si tak silný vojenský potenciál. Po stránce síly je totiž význam Nového hradu znám již daleko za hranicemi místních panství a jeho država pak velmi strategickým tahem vůči nepřátelským sousedům. Pro Zikmunda měl být Nový hrad nejen spolehlivou stráží královských zeměpanských zájmů v této oblasti, ale hlavně pak velice silným vojenským obranným štítem proti husitům na severní Moravě. Co se týče zdokonalení hradebního areálu, pak zde můžeme klást hlavní důraz na rekonstrukci dolního hradu, a to nahrazení palisády vysokou hradbou, zesílenou osmi malými čtvercovými baštami, dnes znatelnými pouze v základech. Tím dostává hrad podobu mohutného komplexu, rozlohově patřícího již tenkrát mezi největší hradební systémy na severní Moravě. Úměrně s novou výstavbou stoupala i nadále jeho politická a vojenská moc. Tato vývojová etapa je velice významná co se týče zdokonalení hradního obranného systému, a to i přesto, že hradní areál zaujímal i po určitých úpravách již téměř celý rozsah skalních plošin. Dochází zde k mohutnému zdokonalení hradních obranných systémů, hlavně pak zásluhou Bernarda z

Cimburka, jež svým způsobem života potřeboval tolik důležitý obranný systém, propracovaný do maximální možné míry k obraně svého majetku a zboží.

Způsoby vazby jihovýchodní bašty u třetí brány na její opevnění, dokazují skutečnost vybudování hradby mezi první branou a touto baštou až ve čtvrté etapě. Tu můžeme uvést do souvislosti s loupeživou činností již zmíněného Bernarda z Cimburka, který hrad kupuje od svého nevlastního bratra – Beneše z Valdštejna. Tomu byl hrad zastaven roku 1436 a již po tomto letopočtu je výslovně uváděn jako sídlo šlechtice. Je jisté, že se Bernard z Cimburka rozhodující měrou zasloužil o dobudování hradu do jeho konečné podoby a plné síly v takovém rozsahu, že se Nový hrad stává největším hradebním systémem severní Moravy. V té chvíli již hrad zaujímal veškerý volný rozsah hradního kopce a budování nových opevnění nebylo možné. Činnost byla proto soustředěna hlavně na zdokonalování obranné techniky a úpravy terénu. Těsně před obléháním hradu bylo opevňováno také území dolního hradu, a to vybráním terénu ze dvou míst v délce několika metrů. S jeho použitím bylo pak následně vytvořeno několik vnitřních obranných teras, vzájemně vyvýšených, které měly za úkol znevýhodnit nepřítele, proniknuvšímu přes rozsáhlé hradby boj muže proti muži, či spíše pak vybudování si základny právě v těchto místech. I ono bylo však rozsahově tak nadměrné, že mohlo být hájeno jen s velkými potížemi.

Je pravděpodobné, že právě mohutnost a obrovský rozsah hradu byl jeho největší slabinou a růst zárodkem jeho konce.

Hrad byl někdy kolem roku 1470 dobyt vojsky Matyáše Korvína. Později byl pobořen, aby se na něm nemohli ukrývat nekalé živly. Tehdy byla do vzduchu zřejmě vyhozena i věž, z níž se zachovaly dodnes mohutné střeby zdiva. Roku 1496 se měl hrad dostat do zástavy pánům ze Žerotína. Ještě v 16. století se dvakrát hrad připomíná, aniž by byl uváděn jako pustý.

Dnes je zřícenina Nového hradu u Hanušovic v majetku rodiny Mornstein-Žerotínů z Bludova.

